

Oikeusministeriön vastuullisuusraportti vuodesta 2023

Oikeusministeriön julkaisuja, Toiminta ja hallinto 2024:3

Oikeusministeriön vastuullisuusraportti vuodesta 2023

Oikeusministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriön

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-914-0

ISSN pdf: 2490-208X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Oikeusministeriön vastuullisuusraportti vuodesta 2023

Oikeusministeriön julkaisu, Toiminta ja hallinto 2024:3		Teema	Toiminta ja hallinto
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Yhteisötekijä	Oikeusministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	42

Tiivistelmä

Oikeusministeriön kestävän kehityksen visio vuodelle 2030 on demokraattinen, perus- ja ihmisoikeudet turvaava oikeusvaltio sekä kestävä oikeushallinto. Oikeusministeriön kestävyys- ja vastuullisuusustyö toteuttaa hallituksen visiota vahvasta ja välittävästä Suomesta, jossa on vahva demokratia ja itsenäinen oikeusvaltio ja jossa jokaista arvostetaan tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Kestävyys- ja vastuullisuusustyön painopistealueet ovat Perus- ja ihmisoikeudet turvaava demokraattinen ja yhdenvertainen yhteiskunta, Toimiva oikeusvaltio sekä Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä oikeushallinto.

Kestävyyttä ja vastuullisuutta edistetään osana ministeriön perustehtäviä, kuten säädösvalmistelussa, hallitusohjelmahankkeiden toimeenpanossa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Kestävyyteen ja vastuullisuuteen liittyvät teemat huomioidaan myös hallinnonalan tulosohjauksessa, talousarviovalmistelussa, hankinnoissa sekä osana ministeriön toiminnan kehittämistä. Työ nuoriso- ja jengirikollisuuden torjumiseksi ja vähentämiseksi jatkui kertomusvuonna. Lisäksi oikeusministeriö asetti työryhmän valmistelemaan ja koordinoimaan kansallista ohjelmaa demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Myös kansalaisjärjestöstrategian valmistelu käynnistyi. Oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palvelujen järjestämistä varten perustetaan uusi virasto.

Oikeusministeriön vastuullisuusraportti koostaa tietoa siitä, miten oikeusministeriö on merkittävimmin edesauttanut YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda2030) tavoitteiden toteuttamista vuoden 2023 näkökulmasta. Vastuullisuusraportti hyväksyttiin ministeriön osastopäällikkökokouksessa 16.4.2024.

Asiasanat vastuullisuus, kestävä kehitys, kestävyys, Agenda2030

ISBN PDF 978-952-400-914-0

ISSN PDF 2490-208X

Asianumero VN/6901/2024

Hankenumero

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-914-0>

Justitieministeriets ansvarsrapport för år 2023

Justitieministeriets publikationer, Verksamhet och förvaltning 2024:3		Tema	Verksamhet och förvaltning
Utgivare	Justitieministeriet		
Utarbetad av	Justitieministeriet		
Språk	finska	Sidantal	42

Referat

Justitieministeriets vision om hållbar utveckling 2030 är en demokratisk rättsstat som tryggar de grundläggande och mänskliga rättigheterna och en hållbar justitieförvaltning. Justitieministeriets hållbarhets- och ansvarsarbete genomför regeringens vision om ett starkt och engagerat Finland med en stark demokrati och en självständig rättsstat där var och en uppskattas som en jämlik samhällsmedlem. Hållbarhets- och ansvarsarbetet siktar på ett demokratiskt och jämlikt samhälle som tryggar de grundläggande och mänskliga rättigheterna, en fungerande rättsstat samt en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar justitieförvaltning.

Hållbarhet och ansvarstagande främjas som en del av ministeriets grundläggande uppgifter, till exempel i lagberedningen, i genomförandet av projekt utifrån regeringsprogrammet och i det internationella samarbetet. Teman som gäller hållbarhet och ansvarsfullhet beaktas också i förvaltningsområdets resultatstyrning, budgetberedning, upphandling och i utvecklandet av ministeriets verksamhet. Arbetet med att bekämpa och minska ungdoms- och gängbrottslighet fortsatte under berättelseåret. Justitieministeriet tillsatte också en arbetsgrupp för att bereda och samordna ett nationellt program för främjande av demokrati och delaktighet. Beredningen av en strategi för civilsamhällesorganisationer inleddes. Ett nytt ämbetsverk inrättades för ordnandet av rättshjälp, allmän intressebevakning, ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning.

Ansvarsrapporten sammanställer justitieministeriets främsta insatser för att genomföra de globala målen för hållbar utveckling (Agenda2030) under 2023. Ansvarsrapporten godkändes vid ministeriets avdelningschefsmöte den 16 april 2024.

Nyckelord ansvarighet, hållbar utveckling, hållbarhet, Agenda2030

ISBN PDF 978-952-400-914-0 **ISSN PDF** 2490-208X

Ärendenummer VN/6901/2024 **Projektnummer**

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-914-0>

Ministry of Justice Sustainability Report for 2023

Publications of the Ministry of Justice, Operations and administration 2024:3	Subject	Operations and administration
--	----------------	-------------------------------

Publisher	Ministry of Justice, Finland
------------------	------------------------------

Group author	Ministry of Justice, Finland
---------------------	------------------------------

Language	Finnish	Pages	42
-----------------	---------	--------------	----

Abstract

The Ministry of Justice's vision for sustainable development for 2030 is 'a democratic state governed by the rule of law, with respect for fundamental and human rights and sustainable judicial administration'. The sustainability and responsibility work of the Ministry of Justice implements the Government's vision of a strong and committed Finland which is a strong democracy and an independent state governed by the rule of law and in which everyone is valued as an equal member of society. The priority areas in the sustainability and responsibility work are 'A democratic and equal society that safeguards fundamental and human rights', 'A well-functioning state governed by the rule of law', and 'A socially, economically and ecologically sustainable judicial administration'.

Sustainability and responsibility are promoted as part of the Ministry of Justice's core tasks, such as law drafting, implementation of the Government Programme projects and international cooperation. The Ministry also takes themes related to sustainability and responsibility into account in the performance guidance of its administrative branch, budget preparation, procurements, and development of its activities. Work to combat and reduce youth and gang crime continued during the year under review. In addition, the Ministry of Justice appointed a working group to prepare and coordinate a national programme for promoting democracy and participation. The preparation of a CSO strategy was also launched. Furthermore, a decision to establish a new agency for the provision of legal aid, public guardianship and financial and debt counselling services was made in 2023.

The Ministry of Justice Sustainability Report for 2023 provides information on the key measures taken by the Ministry to contribute to the achievement of the goals of the UN's 2030 Agenda for Sustainable Development in 2023. The Sustainability Report was approved at the meeting of the Ministry's Directors General on 16 April 2024.

Keywords	responsibility, sustainable development, sustainability, 2030 Agenda for Sustainable Development
-----------------	--

ISBN PDF	978-952-400-914-0	ISSN PDF	2490-208X
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

Reference number	VN/6901/2024	Project number	
-------------------------	--------------	-----------------------	--

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-914-0
--------------------	---

Sisältö

Esipuhe.....	7
1 Kestävyys ja vastuullisuus oikeusministeriössä.....	8
1.1 Tavoitteet kestävyiden ja vastuullisuuden edistämiseksi	9
1.2 Kestävyiden ja vastuullisuuden johtaminen ja hallinto.....	11
2 Perus- ja ihmisoikeudet turvaava demokraattinen ja yhdenvertainen yhteiskunta (SDG:t 5, 10 ja 16).....	14
2.1 Kehitämme demokratiaa ja perus- ja ihmisoikeuspolitiikkaa	15
2.2 Tuemme avointa ja yhdenvertaista osallistumista ja hyviä väestösuhteita, vähennämme syrjintää, rasismia ja vihapuhetta.....	16
2.3 Huolehdimme vaalijärjestelmän toimivuudesta.....	18
3 Toimiva oikeusvaltio (SDG:t 5, 8, 10 ja 16).....	20
3.1 Turvaamme oikeuslaitoksen toimintakyvyn ja tuomioiden täytäntöönpanon	20
3.2 Luomme oikeuspolitiikan linjoja	22
3.3 Kehitämme säädöspolitiikkaa	24
3.4 Vähennämme rikollisuutta panostamalla korruption, ihmiskaupan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen.....	25
3.5 Vahvistamme oikeuksiin pääsyä ja parannamme rikoksen uhrin asemaa.....	27
4 Aktiivinen toiminta kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi (SDG:t 5, 8, 10, 12, 13 ja 16).....	30
4.1 Oikeusministeriön henkilöstön yhdenvertaisuus	31
4.2 Lisäämme systemaattisesti kestävä kehityksen painopisteiden tunnistamista omassa työssämme.....	31
4.3 Tunnistamme vaikuttavimmat kestävä kehityksen toimet ja toteutamme ne esimerkiksi yhteiskuntasitoumusten avulla.....	32
4.4 Otamme huomioon eri ihmisryhmät oikeushallinnon toiminnassa. Emme jätä ketään jälkeen.....	33
5 Oikeusministeriön jalanjälki eli toiminnan negatiiviset vaikutukset.....	35
6 Kuvaus raportin laadintatavasta.....	40
Lähteet.....	41

ESIPUHE

Kestävyys- ja vastuullisuustyön perusta on kestävä oikeusvaltio ja demokraattisesti toimiva yhteiskunta. Oikeusministeriön kestävä kehityksen visio vuodelle 2030 on demokraattinen, perus- ja ihmisoikeudet turvaava oikeusvaltio sekä kestävä oikeushallinto. Vision mukaan suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon, jossa perustuslaki ja kansainväliset sitoumukset antavat vahvan suojan perus- ja ihmisoikeuksille. Oikeusvaltion ytimessä on laadukas, perus- ja ihmisoikeudet turvaava lainsäädäntö, jota sovelletaan riippumattomissa tuomioistuimissa. Lisäksi Suomi on yhdenvertainen ja sen oikeushallinto on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä. Oikeusministeriön vision läpileikkaavana tavoitteena on varmistaa jokaisen pääsy oikeuksiin ja se, että ketään ei yhteiskunnassa jätetä.

Oikeusministeriön kestävyys- ja vastuullisuustyö toteuttaa hallituksen visiota vahvasta ja välittävästä Suomesta, jossa on vahva demokratia ja itsenäinen oikeusvaltio ja jossa jokaista arvostetaan tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Oikeusministeriö muun ohella vahvistaa kestävää hyvinvointiyhteiskuntaa, ihmisten osallisuutta ja kansalaisten luottamusta oikeudenmukaisesti toimivaan yhteiskuntaan sekä pitää huolta heikoimmista.

Oikeusministeriön kestävä kehityksen visio tukee oikeusministeriön strategian tavoitteita. Oikeusministeriö on sitoutunut noudattamaan toiminnassaan YK:n kestävä kehityksen tavoitteita (Agenda2030). Kestävyttä ja vastuullisuutta edistetään osana ministeriön perustehtäviä kuten säädösvalmistelussa, hallitusohjelmahankkeiden toimeenpanossa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Lisäksi kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvät teemat huomioidaan hallinnonalan tulosohjauksessa, talousarviovalmistelussa, hankinnoissa sekä osana ministeriön toiminnan kehittämistä.

Oikeusvaltion resilienssistä huolehtiminen edellyttää toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten huomioimista ja niihin reagoimista – työ on jatkuvaa. Tässä vastuullisuusraportissa tarkastelemme oikeusministeriön toimintaa ja toimenpiteitä kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvien tavoitteiden ja vuoden 2023 näkökulmasta.

Pekka Timonen
Kansliapäällikkö

1 Kestävyys ja vastuullisuus oikeusministeriössä

Oikeusministeriö ylläpitää ja kehittää oikeusjärjestystä ja oikeusturvaa, vahvistaa demokratian rakenteita ja turvaa kansalaisten perusoikeudet. Ministeriö vastaa keskeisten oikeusjärjestystä ylläpitävien lakien valmistelusta ja oikeuslaitoksen toimintakyvystä. Tuomiovalta kuuluu riippumattomille tuomioistuimille.

Oikeusministeriössä on neljä osastoa ja esikunta

1. Demokratia- ja julkisoikeusosasto, joka muodostuu neljästä yksiköstä: demokratia ja vaalit, EU-oikeus ja tietosuojat, itsehallinto ja yhdenvertaisuus sekä julkisoikeus.
2. Hallinto- ja ohjausosasto, jonka kolme yksikköä ovat henkilöstö, ohjaus, tieto sekä erillisenä toimintona hallinnolliset tukitoiminnot.
3. Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto, jonka kolme yksikköä ovat rikosentorjunta ja seuraamukset, rikosoikeus sekä rikosprosessi.
4. Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto, jolla on neljä yksikköä: kansainvälinen oikeusapu, oikeusturvapalvelut, siviilioikeus sekä yksityisoikeus ja maksukyvyttömyys.
5. Osastoihin kuulumaton esikunta. Esikunnassa on neljä yksikköä: johdon tuki, viestintä, EU- ja kansainväliset asiat sekä lainsäädännön kehittäminen ja tarkastus. Lisäksi esikuntaan kuuluu tarkastusjohtaja.

1.1 Tavoitteet kestävyiden ja vastuullisuuden edistämiseksi

Oikeusministeriön kestävyiden ja vastuullisuuden edistämistä ohjaa oikeusministeriön kestävä kehityksen visio ja painopisteet, jotka hyväksyttiin loppuvuodesta 2020 ministeriön osastopäällikkökokouksessa. **Oikeusministeriön kestävä kehityksen visio vuodelle 2030 on demokraattinen, perus- ja ihmisoikeudet turvaava oikeusvaltio sekä kestävä oikeushallinto.** Vision mukaan suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon, jossa perustuslaki ja kansainväliset sitoumukset antavat vahvan suojan perus- ja ihmisoikeuksille. Oikeusvaltion ytimessä on laadukas, perus- ja ihmisoikeudet turvaava lainsäädäntö, jota sovelletaan riippumattomissa tuomioistuimissa. Lisäksi Suomi on yhdenvertainen ja sen oikeushallinto on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä. Oikeusministeriön vision läpileikkaavana tavoitteena on varmistaa jokaisen pääsy oikeuksiin ja se, että ketään ei yhteiskunnassa jätetä. Visioon pääsemiseksi oikeusministeriöllä on toiminnassaan kolme kestävä kehityksen painopistealuetta.

Kolme kestävän kehityksen painopistealuetta

1. Perus- ja ihmisoikeudet turvaava demokraattinen ja yhdenvertainen yhteiskunta

Oikeusministeriössä kehitetään demokratiaa sekä perus- ja ihmisoikeuspolitiikkaa. Lisäksi tuetaan avointa ja yhdenvertaista osallistumista ja hyviä väestösuhteita, vähennetään syrjintää, rasismia ja vihapuhetta. Ministeriö huolehtii myös vaalijärjestelmän toimivuudesta.

2. Toimiva oikeusvaltio

Ministeriössä turvataan oikeuslaitoksen toimintakykyä sekä tuomioiden täytäntöönpanoa. Luodaan oikeuspolitiikan linjoja ja kehitetään säädöspolitiikkaa. Tavoitteena on myös vähentää rikollisuutta panostamalla korruption, ihmiskaupan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen. Oikeusministeriö vahvistaa oikeuksiin pääsyä sekä parantaa rikoksen uhrin asemaa.

3. Aktiivinen toiminta kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi

Oikeusministeriössä toimitaan aktiivisesti, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan. Kestävän kehityksen painopisteiden tunnistamista omassa työssä lisätään systemaattisesti. Vaikuttavimmat kestävän kehityksen toimet tunnistetaan, ja niitä toteutetaan esimerkiksi yhteiskuntasitoumusten avulla. Oikeushallinnon toiminnassa otetaan huomioon eri ihmisryhmät, eikä ketään jätetä jälkeen. Lisäksi kestävän kehityksen työstä ministeriössä viestitään aktiivisesti. Hallinnonalan hiilijalanjälki vuonna 2035 on yli 35 prosenttia pienempi vuoteen 2019 verrattuna.

Valtiokonttorin Vastuullisuusraportointi valtionhallinnossa -ohjeen (VK/69429/00.00.00.01/2021) mukaan vastuullisuusraportoinnissa raportoidaan niistä Agenda2030 asetetuista kestävän kehityksen tavoitteista, joita organisaatio voi omalla toiminnallaan edistää merkittävimmin. Tätä kuvataan Valtiokonttorin ohjeessa organisaation kädenjälkenä. Tässä oikeusministeriön vastuullisuusraportissa luvuissa 2, 3 ja 4 tarkastellaan ministeriön kädenjälkeä suhteessa sen kestävän kehityksen visiossa tunnistettuihin tavoitteisiin: SDG 5 Sukupuolten tasa-arvo, SDG 8 Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, SDG 10 Eriarvoisuuden vähentäminen, SDG 12 Vastuullista kuluttamista, SDG 13 Ilmastotekoja sekä SDG 16 Rauha,

oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto. Kestävän kehityksen tavoitteet ovat vahvassa keskinäisessä riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteessa. Tämän vuoksi raportissa kädenjälkeä niihin lähestytään ministeriön kestävän kehityksen painopisteiden mukaisesti. Lisäksi vastuullisuusraportoinnissa raportoidaan niistä ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista, joita organisaation toiminnasta aiheutuu toimintaympäristöön. Tätä oikeusministeriön jalanjälkeä käsitellään luvussa 5.

Hallitusohjelma on keskeinen osa oikeusministeriön kestävyys- ja vastuullisuustyön viitekehystä. Lisäksi keskeistä on oikeusvaltion resilienssiä huolehtiminen. Tämä edellyttää jatkuvaa toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten huomioimista ja niihin reagoimista. Oikeusministeriön kestävyys- ja vastuullisuustyön visio ja painopistealueet tullaan päivittämään vuonna 2024.

1.2 Kestävyyden ja vastuullisuuden johtaminen ja hallinto

Oikeusministeriön rooli kestävyys- ja vastuullisuustavoitteiden toteuttajana näkyy oikeusministeriön strategiassa, ja oikeusministeriön kestävän kehityksen visio tukee oikeusministeriön strategian tavoitteita. Oikeusministeriön strategian vie käytäntöön tulossopimus, joka sisältää käytännön toimenpiteet ja voimavarat ottaen huomioon hallituksen linjaukset ja toimintaympäristön muutokset. Kestävyyteen ja vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet näkyivät myös kertomusvuoden tavoitetasoina osana vaikuttavuustavoitteiden toimeenpanoa.

Oikeusministeriön kestävyys- ja vastuullisuustyö toteuttaa hallituksen visiota vahvasta ja välittävästä Suomesta, jossa on vahva demokratia ja itsenäinen oikeusvaltio ja jossa jokaista arvostetaan tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Oikeusministeriö vahvistaa kestävästä hyvinvointiyhteiskuntaa ja muiden ohella vahvistaa ihmisten osallisuutta ja kansalaisten luottamusta oikeudenmukaisesti toimivaan yhteiskuntaan sekä pitää huolta heikoimmista. Hallitusohjelman mukaisesti oikeusministeriö edistää korruptiontorjuntaa EU:ssa muun muassa osallistumalla EU:n korruptiolainsäädännön uudistamiseen.

Oikeusministeriö on sitoutunut noudattamaan toiminnassaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (Agenda2030), joiden saavuttamista edistetään osana ministeriön perustehtäviä kuten säädösvalmistelussa, hallitusohjelmahankkeiden toimeenpanossa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Lisäksi kestäväyyteen ja vastuullisuuteen liittyvät teemat huomioidaan hallinnonalan tulohajauksessa, talousarviovalmistelussa, hankinnoissa sekä osana ministeriön toiminnan kehittämistä.

Vuosittain hallinnonalan tulossuunnitteluohjeessa ohjeistetaan päätavoitteisiin liittyvistä yhteisistä keskeisistä tavoiteteemoista. Vuoden 2023 tulossuunnitteluohjeessa yksi yhteisistä tavoitteista seuraavalle tulossopimuskaudelle oli yhdenvertaisuuden edistäminen. Ohjeen mukaan tulostavoitteiden asettamisessa tulee arvioida viraston lähtötaso sekä sopia tavoitteista yhdenvertaisuussuunnittelun kehittämiseksi, yhdenvertaisuuteen liittyvän osaamisen ja tietoisuuden lisäämiseksi tai henkilöstön monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Osana valtion talousarvioehdotusta oikeusministeriö arvioi vuosittain, miten hallinnonalan määrärahojen käytöllä toteutetaan kestävä kehitys ja sukupuolten tasa-arvon tavoitteita. Kirjaus sisällytetään valtiovarainministeriön laadintamääräyksen mukaisesti valtion talousarvioesityksen oikeusministeriön pääluokan (Pääluokka 25) perusteluihin.

Oikeusministeriössä toimi toimikaudella 15.11.2019–31.3.2023 oikeusministeriön kestävä kehitysverkosto. Muun muassa kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvän hallinnonalan yhteistyön tiivistäminen, sosiaalisen kestävyden ja kokonaisvaltaisen kestävyysajattelun tietoisuuden ja osaamisen lisäämisen jatkaminen sekä aktiivinen osallistuminen valtioneuvoston yhteiseen kestävyystarkasteluun perustelivat verkoston työn jatkamista myös toimikauden jälkeen.

Oikeusministeriö asetti kertomusvuonna ministeriön sisäisen kestävyys- ja vastuullisuusverkoston toimikaudelle 1.9.2023–31.12.2027 edistämään kestävyys- ja vastuullisuustyötä ministeriön kestävä kehityksen vision mukaisesti. Verkosto edistää oikeusministeriön hallinnonalan kestävyysajattelua ja vastuullisuutta, koordinoi ministeriössä YK:n globaalin kestävä kehityksen toimintaohjelman Agenda2030:n tavoitteiden toteutumista sekä tukee ja koordinoi valtioneuvostotasoista kestävyystarkastelua ja kestävyysraportointia. Lisäksi verkosto vahvistaa oikeusministeriöläisten osaamista ja tietoisuutta kestävästä kehityksestä sekä vastuullisuudesta. Verkoston tekemät ehdotukset käsitellään oikeusministeriön osastopäällikkökokouksessa. Verkosto myös raportoi kestävyys- ja vastuullisuustyön toteutumisesta säännöllisesti oikeusministeriön johdolle.

Oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvat omina kirjanpitoyksikköinä Rikosseuraamuslaitos, Syyttäjälaitos, Ulosottolaitos (sisältäen konkurssiasiamiehen toimiston), Oikeusrekisterikeskus ja Tuomioistuinlaitos. Oikeusministeriön kirjanpitoyksikköön kuuluvat oikeusapu- ja edunvalvontapiirit, YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI), Onnettomuustutkintakeskus, kuluttajariitalautakunta, sekä oikeusministeriön yhteydessä toimivat itsenäiset ja riippumattomat tasa-arvo-, tietosuoja-, tiedusteluvalvonta-

yhdenvertaisuus-, lapsiasia- ja vanhusasiavaltuutetut. Oikeusministeriön hallinnon-
alan virastot tuottavat itsenäisesti omat vastuullisuusraporttinsa. Hallinnonalan
kestävän kehityksen edistämistyötä tarkastellaan vuosittain lisäksi hallituksen
vuosikertomuksessa.

2 Perus- ja ihmisoikeudet turvaava demokraattinen ja yhdenvertainen yhteiskunta (SDG:t 5, 10 ja 16)

Painopisteeseen liittyvät merkittävimmät alatavoitteet:

5.c Kehittää ja vahvistaa järkeviä käytäntöjä ja täytäntöönpanokelpoista lainsäädäntöä, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja naisen sekä tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikilla tasoilla.

10.2 Edistää vuoteen 2030 mennessä kaikkien sosiaalista, taloudellista ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta.

10.3 Taata yhtäläiset mahdollisuudet ja vähentää eriarvoista kohtelua muun muassa poistamalla syrjinnän mahdollistavat lait, politiikat ja käytännöt sekä edistämällä asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimenpiteitä.

16.2 Lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen.

16.6 Kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.

16.7 Varmistaa joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko kaikilla tasoilla.

2.1 Kehitämme demokratiaa ja perus- ja ihmisoikeuspolitiikkaa

Suomen perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Kolmannella, vuosille 2020–2023 ulottuvalla kansallisella perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmalla ([Valtioneuvoston julkaisu 2021:59](#)) jatkettiin tätä työtä kehittämällä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta Suomessa. Perus- ja ihmisoikeuksien seuranta edellyttää tietoa oikeuksien toteutumisesta tapahtuvista muutoksista pitkällä aikavälillä. Tätä tarkoitusta varten osana perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaa on kehitetty indikaattoreita, joiden avulla voidaan arvioida perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kehitysuuntia kehikkoon valittujen kysymysten osalta. Oikeusministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaa varten jatkoi työtään vuonna 2023 ja osallistui omalta osaltaan indikaattorityön kehittämiseen.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman ([Valtioneuvoston julkaisu 2023:58](#)) mukaan vahvistetaan oikeusvaltion perusrakenteita valmistelemalla ja panemalla täytäntöön Suomen neljäs kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma. Tietoon perustuvaa päätöksentekoa edistetään jatkamalla perus- ja ihmisoikeuksien viranomaisraportointia ja seuranta. Työ käynnistyi vuonna 2023.

Suomi on vahva demokratia, jossa kansalaisten yleinen luottamus julkisiin instituutioihin on korkealla. Kansalaisten luottamuksen ylläpitämisen eteen tehdään töitä vakaasti ja pitkäjänteisesti. Osallistuminen ja vaikutusmahdollisuudet ovat demokraattisen yhteiskunnan perusta. Oikeusministeriö asetti hallitusohjelman kirjaukseen perustuen 13.11.2023 työryhmän valmistelemaan ja koordinoimaan kansallista ohjelmaa demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Työryhmän tehtävänä on valmistella hallitusohjelmassa linjattu kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi sekä koordinoita ohjelman toimeenpanoa valtioneuvostossa. Erityisenä tavoitteena on äänestysaktiivisuuden edistäminen ja lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen.

Hallitusohjelman mukaisesti demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa vahvistetaan. Kansalaisaloitejärjestelmän ja muiden aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittämistä sekä kansalaisten osallistumisoikeuksien vahvistamista käsitellään valtioneuvoston 7.12.2023 asettamassa parlamentaarisessa ohjausryhmässä ja sen alaisuudessa toimivassa asiantuntijaryhmässä.

Aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on keskeinen osa toimivaa demokraattista yhteiskuntaa. Hallituksen ohjelmaan sisältyvässä ja hallitusohjelma-kauden 2023–2027 ajan toteutettavassa strategiassa muun muassa kevennetään

järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä sääntelyä, kehitetään kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa sekä parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta. Oikeusministeriö asetti tehtävään poikkihallinnollisen työryhmän 13.11.2023.

Valtioneuvoston asettama kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE jatkoi työskentelyään neljännellä nelivuotiskaudellaan (27.1.2022–26.1.2026). KANE toimii oikeusministeriön yhteydessä. KANE:n tehtävänä on muun muassa edistää hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta sekä parantaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. KANE koostuu kansalaisyhteiskunnan, tutkimuksen, elinkeinoelämän sekä ministeriöiden ja muiden viranomaisten edustajista.

Suomi sijoittui kertomusvuonna poliittisia oikeuksia ja kansalaisvapauksia käsittelevässä Freedom Housen kansainvälisessä Freedom in the World -raportissa jaetulle ykkössijalle Norjan ja Ruotsin kanssa. Raportti analysoi maiden ja alueiden osalta muun muassa vaaliprosessia, poliittista moniarvoisuutta ja osallistumista, yksilön oikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta.

Hallituksen esitys eduskunnalle saamelaiskäräjälaista ([HE 100/2032 vp](#)) annettiin 14.12.2023 kansliapäällikkö Timosen toimikunnan työn pohjalta. Tavoitteena on edistää saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä parantaa saamelaisten kieltään ja kulttuuriaan koskevan itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä. Hallituksen esitysluonnoksesta neuvoteltiin saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisesti 1.12.2023. Saamelaiskäräjälakia on pyritty uudistamaan kolmen edellisen hallituskauden aikana. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1.7.2024.

Ympäristöperusoikeuteen liittyen myös työ vesilain tarkistamiseksi jatkui kertomusvuonna. Vesilain muutosten tarkoituksena on tukea kansallisten vaelluskalakantojen elvyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä.

2.2 Tuemme avointa ja yhdenvertaista osallistumista ja hyviä väestösuhteita, vähennämme syrjintää, rasismia ja vihapuhetta

Oikeusministeriö edistää yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita työjärjestyksensä mukaisesti. Vuoden 2023 aikana yhdenvertaisuuden edistämistä kehitettiin ohjelmatyön kautta. Näitä olivat vuonna 2021 hyväksytty Yhdenvertainen Suomi: Valtioneuvoston toimintaohjelma rasismien torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden

edistämiseksi ([Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:34](#)) sekä Valtioneuvoston elokuussa 2023 antama tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa ([Valtioneuvosto 2023](#)).

Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelmalla pyrittiin 52 toimenpiteen kautta muun muassa purkamaan yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita, edistämään suomalaisen työelämän syrjimättömyyttä, vahvistamaan viranomaisten yhdenvertaisuusosaamista, kasvattamaan tietoisuutta rasismista ja sen eri muodoista sekä kehittämään rasismiin liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta. Ohjelmasta teetettiin ulkopuolinen arviointi, joka tarkasteli ohjelmaa suhteessa Euroopan komission kansallisten rasismiin vastaisten toimintaohjelmien kriteerejä sekä Euroopan neuvoston rasismiin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) suosituksia. Arvioinnin mukaan toimintaohjelma täytti varsin hyvin EU:n asettamat kriteerit.

Yhdenvertaisuutta koskevassa tiedonannossa pääministeri Orpon hallitus vahvisti sitoutumisensa demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä tekemään työtä rasismien vähentämiseksi. Tiedonanto nojaa hallitusohjelmaan ja antoi 23 toimea, joiden koordinaatiota ja seuranta tehdään pääministerin ja valtioneuvoston kanslian johdolla. Oikeusministeriö osallistuu merkittävästi toimien toteutukseen.

Hyvien väestösuhteiden edistäminen kuuluu lisäksi myös keskeisesti oikeusministeriöstä koordinoitavan Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (Etno) tehtäviin. Se toimii asiantuntijaverkostona maahanmuuttoon, kotoutumiseen, maahanmuuttajien vaikuttamismahdollisuuksiin ja osallistumiseen, yhdenvertaisuuteen ja eri väestöryhmien väliseen vuoropuheluun liittyvissä kysymyksissä. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen toimikausi on kestoaltaan 17.12.2020–16.12.2024.

Syrjinnän seuranta on keskeinen osa yhdenvertaisuuden edistämistä. Perusoikeuksien toteutumisen seurannalla tuetaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten toimeenpanoon ja valvontaan liittyviä toimenpiteitä. Kansallista syrjinnän seuranta koordinoi ja kehittää oikeusministeriö yhteistyössä verkostomaisesti toimivan syrjinnän seurantaryhmän kanssa, joka jatkoi työtään vuonna 2023. Seurantajärjestelmän tehtävänä on (1) tuottaa eri kohderyhmille ajantasaista, objektiivista ja täydentävää tietoa syrjinnän esiintymisestä ja sen eri muodoista, syistä ja seurauksista suomalaisessa yhteiskunnassa, (2) koota muiden toimijoiden tuottamaa tietoa, (3) edistää syrjinnän vastaisen tutkimuksen parissa työskentelevien tahojen yhteistyötä, ja (4) tuottaa toimenpide-esityksiä syrjinnän vastaisen politiikan ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Oikeusministeriön tehtävänä on edistää ja seurata kielellisten oikeuksien toteutumista. Joulukuussa 2021 hyväksytyn periaatepäätöksen kansalliskielistrategiasta ([Valtioneuvoston julkaisuja 2021:87](#)) mukaisia kielellisiä oikeuksia edistäviä toimenpiteitä toteutettiin myös vuonna 2023 ja työ jatkuu vuoteen 2027 saakka. Vastuu strategian täytäntöönpanosta jakautuu usealle toimijalle ja yleisvastuu strategian seurannasta on oikeusministeriöllä. Seuranta toteutetaan valtioneuvoston kansalliskieliverkoston kautta. Vuodesta 2013 alkaen oikeusministeriö on asettanut kansalliskieliverkoston, joka on toteuttanut kansalliskielistrategiaa ja kielipoliittista ohjelmaa ja toiminut apuna oikeusministeriön työjärjestyksen mukaisten tehtävien hoidossa kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämässä ja seurannassa. Oikeusministeriö asetti 22.11.2023 valtioneuvoston kansalliskieliverkoston toimikaudelle 1.12.2023–31.3.2027. Valtioneuvoston kansalliskieliverkoston toiminnan painopiste on kansalliskielissä. Verkosto toimii poikkihallinnollisena matalan kynnyksen yhteistyöfoorumina, joka tukee ministeriöitä pääsääntöisesti kansalliskieliin liittyvissä asioissa, mutta tarpeen mukaan myös muissa kielikysymyksissä.

2.3 Huolehdimme vaalijärjestelmän toimivuudesta

Suomessa demokratialla on vahvat perinteet ja korkea arvostus kansalaisten keskuudessa. Demokratia, oikeusvaltio sekä perus- ja ihmisoikeudet muodostavat yhdessä arvopohjan, jolle suomalainen yhteiskuntajärjestys rakentuu. Hallitusohjelman mukaisesti vaaleihin ja äänestämiseen liittyviä käytäntöjä kehitetään. Valtioneuvosto asetti 23.11.2023 parlamentaarisen työryhmän kehittämään käytäntöjä vaaleissa ja äänestämässä. Lisäksi Valtioneuvosto asetti 16.11.2023 parlamentaarisen työryhmän kehittämään eduskuntavaalien vaalijärjestelmää. Parlamentaarisen työryhmän tulee valmistella eduskuntavaalien suhteellisuutta parantava vaalialuemalli sellaisille alueille, joissa piilevä äänikynnys on erityisen korkea. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti toteutetaan myös oikeusministeriön johdolla poikkihallinnollinen skenaariotyö vaalien toimittamisesta erilaisissa kriisi- ja poikkeusoloissa. Työ aloitettiin kertomusvuonna.

Kesäkuussa 2022 annettiin valtioneuvoston esitys, jossa ehdotettiin säädettäväksi avoimuusrekisterilaki. Avoimuusrekisterilaissa säädettäisiin oikeushenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille velvollisuus ilmoittaa rekisteriin eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta vaikuttamistoiminnasta ja siihen liittyvästä, elinkeinona harjoitettavasta vaikuttamistoiminnan neuvonnasta. Avoimuusrekisterin tarkoituksena on päätöksenteon läpinäkyvyyden parantaminen ja sitä kautta epäasiallisen vaikuttamisen torjunta sekä kansalaisten luottamuksen vahvistaminen. Eduskunta hyväksyi lain avoimuusrekisteristä 24.2.2023, ja avoimuusrekisteri otettiin Suomessa käyttöön 1.1.2024. Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii

avoimuusrekisterinpitäjänä ja valvoo ilmoitusvelvollisuutta. Oikeusministeriö vastaa avoimuusrekisteriä koskevan lainsäädännön seurannasta ja kehittämisestä. Avoimuusrekisteriä varten on myös neuvottelukunta, jonka asettaa valtiontalouden tarkastusvirasto. Neuvottelukunta muun muassa seuraa avoimuusrekisterin toimintaa ja tekee aloitteita sen kehittämiseksi.

3 Toimiva oikeusvaltio (SDG:t 5, 8, 10 ja 16)

Painopisteeseen liittyvät merkittävimmät alatavoitteet:

5.2 Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta julkisissa ja yksityisissä yhteyksissä, kuten ihmiskauppa ja seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö.

5.3 Lopettaa kaikki haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen.

16.1 Vähentää merkittävästi kaikkia väkivallan muotoja ja niihin liittyviä kuolemantapauksia kaikkialla.

16.3 Edistää oikeusturvaa kansallisilla ja kansainvälisillä tasoilla sekä varmistaa kaikille yhtäläinen pääsy oikeuspalveluiden piiriin.

16.5 Vähentää merkittävästi korruptiota ja lahjontaa kaikissa muodoissaan.

16.6 Kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.

3.1 Turvaamme oikeuslaitoksen toimintakyvyn ja tuomioiden täytäntöönpanon

Toimiva oikeusvaltio on keskeinen kansalaisten oikeuksien toteutumiselle, demokratialle ja taloudelliselle toiminnalle. Oikeuslaitoksen riippumattomuus ja kansalaisten luottamus sen toimintaan ovat yhteiskuntamme peruspilareita.

Oikeusvaltion toimintakyky kaikissa tilanteissa ja kyky reagoida muutoksiin tulee varmistaa. Oikeusvaltion keskeiset elementit tulee suojata ja oikeuslaitoksen häiriötön toiminta varmistaa oikeudenhoidon toimijoiden riittävällä resursoinnilla.

Maaliskuussa 2023 eduskunta antoi kirjelmän koskien valtioneuvoston selontekoa oikeudenhoidosta ([VNS 13/2022 vp](#)). Kannanotossaan eduskunta toteaa edellyttävänä muun muassa, että hallitus huolehtii oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä ja ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin oikeudenhoidon rahoitusvajeen korjaamiseksi. Keväällä ja syksyllä 2023 hallituksen julkisen talouden suunnitelmissa oikeudenhoidon määrärahoja lisättiin siten, että määrärahataso kasvaa asteittain vuodesta 2024 lukien niin, että pysyvä määrärahalisäys on 75 miljoonaa euroa vuodesta 2027 lukien.

Oikeusturvan toteutumisesta vastaavat muun muassa tuomioistuimet, ulosotto-, syyttäjä- ja oikeusapuviranomaiset. Oikeusministeriö ohjaa hallinnonalansa virastojen toimintaa. Toiminnan ja talouden suunnittelu tapahtuu nelivuotisten määrärahakehysten ja tulossopimusten pohjalta. Tulossopimuksissa sovitaan tavoitteista ja välitavoitteista muun muassa korkealaatuisen oikeusturvan saatavuuden varmistamiseksi sekä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Oikeusministeriö asetti 1.2.2023 työryhmän oikeusvaltion vahvistamiseksi ja oikeuslaitoksen kehittämiseksi. Tavoitteena on edistää oikeudenkäytön riippumattomuutta ja oikeusturvan laatua sekä oikeuslaitoksen palvelujen käyttäjälähtöisyyttä. Työryhmän tehtävänä on seurata ja arvioida oikeuslaitoksen kehittämistä ja tuottavuutta sekä tehdä ehdotuksia näiden edistämiseksi. Työryhmän tulee myös arvioida niin sanotun rikosketjun eri toimijoiden yhteistyötä ja tehdä ehdotuksia yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi työryhmä voi arvionsa pohjalta tehdä ehdotuksia oikeuslaitoksen palvelukyvyn parantamiseksi, toiminnan sujuvoittamiseksi ja oikeuksiin pääsyn edistämiseksi.

Oikeusministeriössä laadittiin vuonna 2023 arviomuistio ja luonnos hallituksen esitykseksi etäyhteyksistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa. Tarkoituksena on sujuvoittaa oikeudenkäynnejä lisäämällä etäyhteyksien käyttämisen mahdollisuuksia ja selventämällä sääntelyä. Myös pienten riita-asioiden menettelyä koskeva hanke eteni vuonna 2023. Hankkeessa laaditun arviomuistion mukaan pienten riita-asioiden menettely voisi parantaa oikeuden saatavuutta. Kertomusvuonna valmistui arviomuistio lautamiesten valintatavasta sekä selvitys tuomareiden koulutuksen uudistamisen vaikutuksista. Lautamiesten valintatavan vaihtoehtojen selvittämisen taustalla on tavoite tuomioistuinten riippumattomuuden ja puolueettomuuden vahvistamisesta.

Oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palvelujen järjestämistä varten perustetaan uusi virasto. Sen odotetaan pystyvän tarjoamaan kansalaisille yhdenmukaiset ja korkealaatuiset palvelut samalla palvelutasolla koko maassa. Samalla muutoksella tavoitellaan ministeriön tehtävien selkiyttämistä. Laki oikeuspalveluvirastosta (1133/2023) annettiin 15.12.2023 ja se tulee voimaan 1.1.2025.

Rikosasian käsittely on ketju, joka alkaa rikosilmoituksen tekemisestä ja päättyy tuomioistuimen lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanoon. Prosessin tavoitteena on rikosvastuun toteutuminen, oikeussuojan antaminen ja rikosten uusimisen ehkäisy. Rikosvastuuta tulee toteuttaa oikeudenmukaisesti, tehokkaasti ja laadukkaasti. Liian pitkät käsittelyajat ovat rikosprosessin keskeisin haaste kansalaisten ja yritysten oikeusturvan toteutumisen kannalta lainsäädännön ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden edellytysten mukaisesti. Myös rikosasioiden vaativuus ja laajuus ovat kasvaneet. Rikosprosessia sujuvoitetaan huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Työ jatkui kertomusvuonna.

Oikeusministeriö asetti kertomusvuonna työryhmän päivittämään järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategian ja laatimaan toimenpideohjelman sen toteuttamiseksi. Työryhmän toimikausi on 17.10.2023–31.12.2024. Yhteiskunnallisesti laaja-alaisen torjuntastrategian- ja toimenpideohjelman avulla voidaan moniviranomais- ja järjestötyönä koordinoitusti kehittää ja toimeenpanna tehokkaita järjestäytyneen rikollisuuden torjuntakeinoja.

Työ nuoriso- ja jengirikollisuuden torjumiseksi ja vähentämiseksi jatkui aktiivisena kertomusvuonna. Lisäksi edistettiin vankilaverkoston uudistamista koskevia toimia turvallisen ja kustannustehokkaan rangaistusten täytäntöönpanon toteuttamiseksi. Myös työtä vankien kuntoutuksen kehittämiseksi jatkettiin.

3.2 Luomme oikeuspolitiikan linjoja

Oikeusministeriön visiona on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, johon jokainen voi tuntee kuuluvansa ja jossa voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Maaliskuussa 2022 päivitetty strategia vahvistaa oikeusministeriön roolia oikeusvaltion ja demokratian ministeriönä. Strategian kuusi vaikuttavuustavoitetta muodostavat ministeriön toiminnan peruspilarit.

Oikeusministeriön strategian vaikuttavuustavoitteet

1. Jokaisella on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa
2. Oikeusjärjestys turvaa toimintamahdollisuudet ja edistää vakautta
3. Laadukas lainvalmistelu on edellytys toimivalle yhteiskunnalle
4. Korkealaatuinen oikeusturva kaikkien saatavilla
5. Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät
6. Suunnitelmallinen uudistuminen pohjaa ennakointiin

Strateginen ennakointi luo edellytykset tulevaisuuden muutoksiin varautuneelle ja valmistautuneelle hallinnolle. Vastatakseen tulevaisuuden haasteisiin lainsäädännön on oltava tulevaisuuden kehityskulkuja ennakoivaa. Ennakointimenetelmiä voidaan hyödyntää lainsäädäntöympäristöä koskevan tulevaisuuden kehitykseen liittyvän epävarmuuden käsittelemiseksi. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa ([Valtioneuvoston julkaisu 2023:1](#)) kiinnitettiin huomiota, että strateginen ennakointi osana lainvalmistelua tukee sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden lisäämistä. Se tukee myös pitkän aikavälin näkökulman huomioimista päätöksenteossa ja strategisessa suunnittelussa. Tulevien sukupolvien huomioiminen lisää vastuullisuutta poliittisista valinnoista.

Oikeusvaltio toimii sen rakenteiden ollessa kunnossa ja kansalaisten luottaessa tähän. Toimivan oikeusvaltion on vastattava toimintaympäristön muutoksiin. Työ on jatkuvaa. Hallituskausi vaihtui kertomusvuonna. Oikeusministeriön virkapuheenvuorossa ([Arjen oikeusvaltio](#)) kohti uutta hallituskautta ja väistämättä pidemmällekin ajalliselle horisontille tunnistettiin ajankohtaisena teemana varmistaa, että suomalaisen oikeusvaltion rakenteet ovat kriisinkestäviä. Painotettiin erityisesti toimivan oikeusvaltion turvaamista ja demokratian vahvistamista, jotka luovat perustan arjen oikeusvaltiolle jokaista varten. Todettiin, että on muun muassa keskeistä huolehtia oikeusturvan toteutumisesta ja tasavertaisista mahdollisuuksista osallistua, puuttua nuorisirikollisuuden kasvuun ja jengirikollisuuteen sekä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, käsitellä rikokset riittävän nopeasti, varmistaa lainvalmistelun laatu ja resurssit sekä edistää digitaalisia toimintatapoja. Virkapuheenvuoro oli jatkoa Valtioneuvoston selonteolle oikeudenhoidosta ([Valtioneuvoston julkaisu 2022:67](#)), Ministeriöiden tulevaisuuskauselle 2022 ([Valtioneuvoston julkaisu 2022:58](#)) ja kansliapäälliköiden puheenvuorolle Mahdollisuudet Suomelle: Kansliapäälliköiden viestit hallitusvaihdokseen ([Valtioneuvoston julkaisu 2023:4](#)).

Oikeusministeriön strategian vie käytäntöön tulossopimus, joka kattaa neljä vuotta. Se sisältää käytännön toimenpiteet ja voimavarat ottaen huomioon hallituksen linjaukset ja muutokset toimintaympäristössä. Oikeusministeriön rooli kestävyyteen ja vastuullisuuteen liittyvien tavoitteiden edistäjänä ja toteuttajana on tunnistettu osana vaikuttavuustavoitteiden toimeenpanoa.

3.3 Kehitämme säädöspolitiikkaa

Oikeusministeriön strategiassa todetaan, että laadukas lainvalmistelu on edellytys toimivalle yhteiskunnalle. Toimiva ja ajantasainen sääntely turvaa ennustettavan toimintaympäristön niin kansalaisille, yrityksille, viranomaisille kuin kaikille muillekin.

Oikeusministeriö jatkoi raportointivuonna systemaattista työtään lainvalmistelun laadun kehittämiseksi. Valtioneuvoston lainvalmistelujohtajien muodostama lainvalmistelun kehittämisen yhteistyöryhmä (LAKE) asetettiin uudelle nelivuotis-kaudelle. Työryhmä vahvistaa ministeriöiden välistä tiedonkulkua ja yhteistyötä sääntelyn kehittämissasioissa.

Myös työ vaikutusarviointien kehittämiseksi jatkui vuonna 2023. Vuoden 2022 lopussa julkaistu lainvalmistelun vaikutusarviointiohje otettiin käyttöön ja siitä järjestettiin laaja koulutuskierron ministeriöissä. Vuonna 2020 ensimmäisen kerran asetettu valtioneuvoston vaikutusarvioinnin osaamisverkosto asetettiin toiselle kaudelle 2023–2027. Verkoston tavoitteena on vahvistaa ministeriöiden välistä yhteistyötä ja tukea lainvalmistelun vaikutusarvioinnissa ja lainsäädännön jälkiarvioinnissa.

Valtioneuvoston kansliapäälliköt hyväksyivät toukokuussa 2023 valtioneuvostolle uudet yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista ([Valtioneuvoston julkaisuja 2023:50](#)). Yhteiset periaatteet sisältävät ohjeita ja toimintamalleja ministeriöille seurannan ja jälkiarvioinnin järjestämisestä. Seurannalla ja jälkiarvioinnilla on keskeinen rooli sääntelyn toimivuuden ja ajantasaisuuden varmistamisessa, lainvalmistelun tietopohjan muodostamisessa sekä päätöksen-teen avoimuuden, vastuullisuuden ja hyväksyttävyyden edistämässä. Periaatteiden toimeenpano jatkuu seuraavina vuosina.

Lainvalmisteluohjeistuksen osalta vuonna 2023 käynnistettiin säädösvalmistelun kuulemisohjeen uudistaminen. Työ on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2024 aikana. Lainvalmistelijoiden koulutus on uudistettu kokonaisuudessaan ja uudistettuja koulutuksia toteutettiin vuonna 2023.

Lainvalmistelun laatuindikaattoreiden käyttöönottoa selvittänyt, vuonna 2021 käynnistynyt VN TEAS -selvityshanke ”Kohti laadukasta lainvalmistelua” valmistui ja sen loppuraportti ([Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:13](#)) julkaistiin maaliskuussa 2023. Raportti sisältää indikaattorikoreihin perustuvan mallin siitä, miten lainvalmisteluprosessin laatua voidaan seurata indikaattoreiden avulla. Selvityksen puitteissa tehtiin kaksi laajaa barometrikyselyä: yksi lainvalmistelijoille ja yksi lainvalmisteluprosessin sidosryhmille. Barometrimuotoista seuranta on tarkoitus tehdä jatkossakin.

3.4 Vähennämme rikollisuutta panostamalla korruption, ihmiskaupan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen

Oikeusministeriö asetti 28.9.2023 työryhmän tarkastelemaan avioliittoon pakottamisen rangaistavuutta. Työryhmän tehtävänä oli valmistella lakiehdotus avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi. Työryhmän toimikausi on 28.9.2023–28.2.2024. Työ jatkuu vuonna 2024.

Kertomusvuonna käynnistyi Tehoa ihmiskaupan vastaiseen työhön -hanke (2023–2025). EU:n sisäisen turvallisuuden rahaston rahoittaman hakkeen tavoitteena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa. Hankkeessa valmistellaan uhrien tunnistamisen edistämiseksi ja avun saannin turvaamiseksi kansallinen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausmekanismi (NRM). Tavoitteena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa sekä edistää kansallisen ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa. Tavoitteena on vaikuttaa myös rikosvastuun toteutumiseen, rikosprosessin sujuvuuteen ja ihmiskaupan vastaisen työn yhdenmukaistamiseen valtakunnallisesti.

Itämeren maiden valtioiden neuvoston (CBSS) puheenjohtajuus siirtyi Suomelle Saksalta 1.7.2023. Osana Suomen puheenjohtajuuskautta käynnistettiin Itämeren maiden parhaat käytännöt lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa ja väkivaltaa vastaan -hanke. Hankkeessa kootaan ja jaetaan parhaita käytäntöjä lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan ja väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä uhrien auttamiseksi ja tukemiseksi. Tiivistyvän yhteistyön tavoitteena on ehkäistä ja vähentää lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa ja väkivaltaa Itämeren maiden alueella.

Lähes kaikki Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman (2021–2023) toimenpiteet saatiin toteutettua vuoden 2023 loppuun mennessä suunnitellusti. Ministeriöt ja alainen hallinto olivat sitoutuneet ohjelman toimeenpanoon, minkä seurauksena

ihmiskaupan vastainen työ oli tehokasta ja vaikuttavaa. Ohjelmalla pyrittiin edistämään ihmiskaupan ilmituloa, parantamaan uhrien asemaa ja tehostamaan rikosvastuun toteutumista. Ohjelmalla myös vahvistettiin ihmiskaupan vastaisen työn valtavirtaistamista osaksi laajempaa valtioneuvoston toimintaa sekä tiivistettiin yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ohjelma sitoi ihmiskaupan vastaisen työn kehittämisen tiiviisti selvitys- ja tutkimustoimintaan. Ohjelmalla myös vastattiin Suomen saamiin kansainvälisiin suosituksiin ihmiskaupan vastaisen työn tehostamisesta ja uhrien aseman parantamisesta.

Ohjelman puitteissa muun ohella koulutettiin suuri joukko viranomaisia ja ammattilaisia, keskeisten viranomaisten ja muiden toimijoiden tietoisuutta ihmiskaupasta lisättiin ja osaamista vahvistettiin. Ihmiskauppaa torjuttiin myös lainsäädäntömuutoksilla, kuten lailla esitutkintalain muuttamisesta, joka laajensi videoitujen kuulustelujen käyttömahdollisuuksia oikeudenkäynneissä. Lisäksi ohjelmakaudella tehtiin tutkimus- ja selvitystyötä, mikä on vahvistanut ihmiskaupan vastaisten toimien tietopohjaa ja edistänyt ihmiskaupan vastaista käytännön työtä. Kauden aikana Suomi tiivisti myös kansainvälistä yhteistyötä ihmiskaupan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi ja oli aloitteellinen mm. Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteydessä toimivan koordinaattoryöryhmän ja poliisiverkoston perustamisessa. Työperäisen hyväksikäytön ehkäisemistä ja torjumista vahvistettiin aloittamalla vuoden 2023 aikana työperäisen hyväksikäytön vastaisen toimenpideohjelman valmistelu.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpano saatiin suunnitellusti päätökseen vuonna 2023. Julkisille oikeusavustajille järjestettiin koulutusta naisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisesta ja huomioimisesta avustajan työssä. Lisäksi jatkettiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen perusopintoihin sisällytettyä kurssia nais erityisistä kysymyksistä. Naisiin kohdistuvaa digitaalista väkivaltaa käsittelevä tutkimus julkaistiin. Lisäksi rahoitettiin valtionavustuksilla nuoriin kohdistuvan seurustelu- ja parisuhdeväkivallan ehkäisemistä sekä auttavien puhelinten ja chat-palveluiden kehittämistä.

Korruptionvastaisen strategian ja siihen liittyvän toimenpideohjelman täytäntöönpanoa jatkettiin vuonna 2023. Toimenpidekausi päättyi 31.12.2023. Toimenpideohjelmaan kirjatusta 79 toimenpiteestä 51 on joko valmistuneita tai pitkälle edenneitä. Strategia (korruptiontorjunta.fi/korruptionvastainen-strategia) keskittyy kuuteen kehittämisosa-alueeseen. Kertomusvuonna vahvistettiin muun muassa poliisin korruptiontorjunnan resursseja. Oikeusministeriön toimesta jatkettiin koulutuksia ja tietoisuuksia kuntahallinnolle ja valtionhallinnolle suunnatuista korruptiontorjuntaohjeista. Oppaat ja ohjeet löytyvät korruptiontorjunta.fi-verkkosivustolta.

Lisäksi Valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö laativat yhteistyössä eOppiva-kurssin virkamiesetiikasta ja korruptiontorjunnasta ylimmälle valtionhallinnolle. Korruptionrikkoksiin ja korruption torjuntaan keskittyvää koulutusta järjestettiin muun muassa poliisilaitoksille, syyttäjille ja tuomareille.

Yleisiä korruption torjuntaan liittyvän tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä toimia laajemmalle yleisölle toteutettiin erilaisten seminaarien muodossa esimerkiksi yhteistyössä Verohallinnon kanssa ”Kohti eettisempää organisaatiokulttuuria” teemalla ja lahjusrikossäännöstöä koskevasta tutkimushankkeesta järjestettiin webinaari. Vuoden 2023 kulussa toteutettiin valtiolle ja kuntahallinnolle suunnattujen korruptiontorjuntaohjeiden kouluttamista. Ilmoittajansuojelulaki astui voimaan tammikuussa 2023.

Oikeusministeriössä käynnistyi EU:n ISF-rahastosta osarahoitettu Ilmoittajansuojelulain koulutushanke syyskuussa 2023. Hankkeessa pyritään kouluttamaan toimijoita eri sektoreilta lain teemasta, sekä viestimään ja tiedottamaan aiheesta kattavasti, jotta ilmoittajansuojelu juurtuu osaksi suomalaista organisaatiokulttuuria. Hanke jatkuu vuoden 2025 maaliskuulle. Hankkeen toimesta tullaan tuottamaan koulutus eOppivaan.

Suomi osallistui YK:n korruptionvastaisen yleissopimuksen sopijaosapuolokokoukseen Atlantassa. Päätöslauselmaneuvoittelussa Suomi tuki aktiivisesti tasa-arvon edistämistä koskevaa päätöslauselmaehdotusta ja korruptiontorjuntaa julkisissa hankinnoissa koskevaa päätöslauselmaehdotusta. Lisäksi Suomi oli mukana EU-komission luotsaamassa korruptionvastaisen verkoston ensimmäisessä kokouksessa syyskuussa 2023. Muut keskeiset kansainväliset organisaatiot, OECD ja GRECO, jatkoivat Suomen osalta suositusten täytäntöönpanon seuranta.

3.5 Vahvistamme oikeuksiin pääsyä ja parannamme rikoksen uhrin asemaa

Oikeusministeriöstä julkisen palveluveloitteen nojalla rahoitetun Rikosuhripäivystyksen (RIKU) asiakkaiden yhteenlaskettu kokonaismäärä eri palveluissa nousi taas uuteen ennätykseen: 31 500 (vuonna 2022: 28 300). Kasvua oli 11 prosenttia. Henkilökohtaisten tukisuhteiden määrä kasvoi 7 prosenttia ollen 10 100 (vuonna 2022: 9 400). 116 006-puhelinpalveluun tulleiden puheluiden määrä oli 8 300 (vuonna 2022: 6 600), jossa kasvua oli 26 prosenttia. RIKUchatissa kontaktien määrä kasvoi 20 prosenttia ja oli 4 900 (vuonna 2022: 4 100).

RIKU:n asiakkaista noin 6 830 (vuonna 2022: 6 750) tuli palveluun poliisin ohjaamana. Asiakkaiden yhteydenotoista suurin osa liittyi lähisuhdeväkivaltaan (21 %), seksuaalirikoksiin (15 %), omaisuusrikoksiin (11 %) tai pahoinpitelyihin (9 %). Vuoden aikana tuettiin 900 Vastaamo-tietomurron uhria. Kaikista asiakkaista uhreja oli 80 prosenttia, uhrien läheisiä 12 prosenttia, rikosasian todistajia 2 prosenttia ja muita 6 prosenttia. Asiakkaista naisia oli 76 prosenttia ja miehiä 24 prosenttia.

Ruotsinkielisten asiakkaiden määrä oli yhteensä 790 (vuonna 2022: 690), kasvua 13 prosenttia. Vieraskielisiä asiakkaita, jotka käyttivät asioidessaan muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamen kieltä, oli 38 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna: 2 440 (vuonna 2022: 1 770). Palvelussa käytetään tarvittaessa tulkkia.

RIKU:n ihmiskaupan ja sen lähirikosten uhreille tarkoitettun erityistukipalvelun asiakasmäärät kasvoivat edelleen. Asiakkaita oli kaiken kaikkiaan 1 390 (vuonna 2022: 1 250). Heistä tukisuhteessa oli viime vuonna 1 170. Asiakkaista noin 80 prosenttia oli työvoiman hyväksikäytön uhreja, mutta asiakkaina oli myös muun muassa seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja pakkoavioliittotilanteisiin liittyviä uhreja. Asiakkaista yli 60 prosenttia oli miehiä. Oikeusministeriön kautta myönnetty lisärahoitus täydensi merkittäväällä tavalla erityistukipalvelun saamaa STEA:n avustusta turvaten sen, että kaikkia apua tarvitsevia voitiin palvella.

Oikeusministeriön rahoittamassa RIKU:n toteuttamassa seksuaaliväkivallan ja ihmiskaupan vastaisessa elokuussa 2023 päättyneessä SEIVE-hankkeessa (2021–2023) kehitettiin alan toimijoiden verkostoja sekä koulutettiin noin 1 500 ammattilaista. He olivat poliisin, päihdepalveluiden, Seri-tukikeskusten, sosiaalipalveluiden ja nuorten kanssa toimivien tahojen edustajia. Lisäksi hankkeessa tuotettiin selvitys Rikosuhripäivystyksen asiakkuudessa olevien seksuaaliväkivaltaa kokeneiden ihmiskaupan uhrien tapauksista ja tilanteista.

RIKU:ssa toteutettiin yhdenvertaisuussuunnitelmaa asiakastyössä ja viestinnässä. Verkkosivuilla on käytännön neuvoja rikoksen uhreille tarjolla yli 20 eri kielellä ja selkosuomeksi. Rasistisia rikoksia käsiteltiin RIKU-teema-verkkójulkaisussa. Sen yhteydessä laadittu rasistiset rikokset -verkkosivu tehtiin seitsemällä kielellä.

Oikeusministeriöstä rahoitetaan myös Nollalinja, joka on Istanbulin sopimuksessa edellytetty vuorokauden ympäri toiminnassa oleva auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa, naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai väkivallan uhkaa kokeville sekä heidän läheisilleen. Nollalinjaan soitettiin vuonna 2023 vajaa 15 500 puhelua (noin 15 400 vuonna 2022) ja puheluiden määrä vaihteli kuukausittain 983–1479 puhelun välillä. Puheluista 63 prosenttiin pystyttiin vastaamaan (68 % vuonna 2022). Nollalinjan vuonna 2021 alkanut chat-palvelu ei saanut erillistä rahoitusta vuodelle 2023,

minkä vuoksi chat-palvelu jouduttiin keskeyttämään ja toisen puhelinlinjan aukioloa rajoittamaan 1.5.2023 alkaen. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan (NAPE) myöntämällä 50 000 euron rahoituksella chat-palvelu käynnistyi uudelleen 8.8.2023 loppuvuodeksi. Vuonna 2023 Nollalinjan chat-palvelu oli auki yhdeksän kuukautta ja chat-keskusteluja käytiin yhteensä 705.

Nollalinjan väkivaltaan liittyvistä yhteydenotoista 87 prosenttia tuli väkivallan kokijoilta ja 9 prosenttia heidän läheisiltään. Väkivallan kokijoista 82 prosenttia oli naisia. 78 prosenttia väkivallan kokemuksista liittyi parisuhdeväkivaltaan. Eniten koettuja väkivallan muotoja olivat: henkinen väkivalta (79 %), fyysinen väkivalta (41 %), väkivallan uhka (30 %), taloudellinen väkivalta (14 %) ja seksuaaliväkivalta (11 %). Nollalinjalle otetaan tyypillisesti yhteyttä tilanteissa, joissa väkivaltaa on esiintynyt pidempään, sitä esiintyy usein ja viimeisin väkivallan teko on tapahtunut alle viikon sisällä yhteydenotosta.

Nollalinjan tunnettuutta pyritään lisäämään läpi vuoden tapahtuvalla markkinoinnilla. Palvelun lisäksi tavoitteena on lisätä koko väestön tietoisuutta eri väkivallan muodoista. Vuonna 2023 markkinointikampanjoita suunnattiin mm. 15–25-vuotiaille nuorille, yli 50-vuotiaille ja ruotsinkielisille. Kertomusvuoden aikana asiakkaista 97 prosenttia autettiin suomeksi, 2,8 prosenttia englanniksi ja 0,2 prosenttia ruotsiksi. Puhelintulkausta käytettiin 35 puhelussa (10 arabia, 1 espanja, 2 farsi/dari, 20 venäjä, 2 thai).

4 Aktiivinen toiminta kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi (SDG:t 5, 8, 10, 12, 13 ja 16)

Painopisteeseen liittyvät merkittävimmät alatavoitteet:

5.c Kehittää ja vahvistaa järkeviä käytäntöjä ja täytäntöönpanokelpoista lainsäädäntöä, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja naisen sekä tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikilla tasoilla.

8.5 Saavuttaa vuoteen 2030 mennessä täysi ja tuottava työllisyys ja säällinen työ kaikille, mukaan lukien nuorille ja vammaisille, sekä sama palkka samanarvoisesta työstä.

10.3 Taata yhtäläiset mahdollisuudet ja vähentää eriarvoista kohtelua muun muassa poistamalla syrjinnän mahdollistavat lait, politiikat ja käytännöt sekä edistämällä asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimenpiteitä.

12.5 Vähentää vuoteen 2030 mennessä merkittävästi jätteiden syntymistä ennaltaehkäisyyn, kierrätyksen ja uudelleenkäytön keinoin.

12.7 Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä kansallisten lakien ja prioriteettien mukaisesti.

16.6 Kehittää tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita kaikilla tasoilla.

16.7 Varmistaa joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko kaikilla tasoilla.

4.1 Oikeusministeriön henkilöstön yhdenvertaisuus

Oikeusministeriössä työskenteli vuoden 2023 lopussa 259 virkamiestä ja 22 virkamiestä oli oikeusministeriöstä virkavapaalla. Henkilöstöstä 73 prosenttia on naisia. Ylimmässä johdossa työskentelevistä kansliapäällikkö on mies, osastopäälliköissä on kolme miestä ja yksi nainen sekä yksikönpäälliköistä 19 on naisia ja viisi miestä. Oikeusministeriön henkilöstön monimuotoisuuteen pyritään kiinnittämään huomiota rekrytointitilanteissa sekä esihenkilöiden koulutuksessa.

Oikeusministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ([Oikeusministeriön julkaisu, Toiminta ja hallinto 2021:13](#)) sisältää oikeusministeriön toimet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelman pohjana toimii arviointi, joka on suunnitelman liitteenä. Suunnitelma sisältää niin toiminnalliset kuin henkilöstöön liittyvät tavoitteet sekä seurantamallin. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma tullaan päivittämään vuonna 2024.

4.2 Lisäämme systemaattisesti kestävän kehityksen painopisteiden tunnistamista omassa työssämme

Oikeusministeriössä toimii ministeriön sisäinen kestävyys- ja vastuullisuusverkosto, joka edistää kestävyys- ja vastuullisuustyötä ministeriön kestävän kehityksen vision mukaisesti. Verkosto koordinoi Agenda2030:n tavoitteiden toteutumista ministeriössä sekä tukee ja koordinoi valtioneuvostotasoista kestävyystarkastelua ja kestävyysraportointia. Verkosto edistää kestävyysajattelua ja vastuullisuutta oikeusministeriön hallinnonalalla sekä lisää tietoisuutta ja osaamista kestävästä kehityksestä, kestävyystarkastelusta sekä vastuullisuuden kokonaisuudesta. Verkosto voi myös tehdä aloitteita ja ehdotuksia kestävän kehityksen edistämiseksi ministeriön johdolle, tulosohjaajille sekä hallinnolle.

Oikeusministeriö oli mukana laatimassa eOppivan kurssia ”Miten tulet kestävän kehityksen osaajaksi”. Ministeriön henkilökuntaa on kannustettu suorittamaan kurssi, jotta mahdollisimman monella virkahenkilöllä olisi hyvä kokonaiskuva kestävästä kehityksestä ja liittymisestä ministeriön hallinnonalaan. Kurssin suorittaminen sisällytettiin vuoden 2023 tulossopimukseen tavoitetasona.

Viestimme aktiivisesti kestävän kehityksen työstämme

Vastuullisuusraportti vuodesta 2023 on ministeriön kolmas vastuullisuusraportti, josta viestitään niin sisäisillä kuin ulkoisillakin kanavilla. Oikeusministeriö viestii kestävyys- ja vastuullisuustyöstä oikeusministeriössä myös verkkosivuillaan. Verkkosivuilla kerrotaan muun muassa, miten ministeriön kestävyys- ja vastuullisuustyön vision painopisteitä toteutetaan hankkeissa.

4.3 Tunnistamme vaikuttavimmat kestävän kehityksen toimet ja toteutamme ne esimerkiksi yhteiskuntasitoumusten avulla

Kertomusvuoden näkökulmasta oikeusministeriö on julkaissut seuraavat kestävän kehityksen toimenpidesitoumukset. Oikeusministeriö on sitoutunut torjumaan ihmiskauppaa ja vahvistamaan oikeusvaltiokehitystä kansainvälisessä yhteistyössä. **Toimenpidesitoumukset** on julkaistu Sitoumus2050-palvelussa. Yhteiskuntasitoumuksia on toteutettu vuonna 2023 ja hankkeet etenevät aktiivisesti. Sitoumusten seuranta ja arviointi sekä niihin liittyvä aloitteellisuus kuuluvat ministeriön kestävyys- ja vastuullisuusverkoston tehtäviin.

1. Laaja-alaista ihmiskaupan torjuntaa koskevassa sitoumuksessa oikeusministeriö sitoutuu kehittämään laaja-alaisesti lainsäädäntöä ja viranomaisten toimintaa ihmiskaupan torjumiseksi, vaikka kyse ei olisi suoraan ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman (2021–2023) toteuttamisesta. Oikeusministeriö myös sitoutuu osallistamaan toimintatapaan ja rakentamaan vuoropuheluun ihmiskaupan vastaisessa työssä. Ministeriö sitoutuu viestimään ihmiskaupasta ja sen vastaisesta työstä aktiivisesti eri tavoin.

Sitoumusta on toteutettu aktiivisesti vuonna 2023. Esimerkiksi osana toimintaohjelman toimeenpanoa on toteutettu useita ihmiskauppaan liittyvää tutkimushankkeita, joiden laatimisen ja julkaisemisen yhteydessä on järjestetty seminaareja.

2. Kestävää kansainvälistä oikeusalan yhteistyötä koskevassa sitoumuksessa oikeusministeriö sitoutuu vahvistamaan oikeusvaltioperiaatetta kansainvälisessä yhteistyössä. Kansainvälistä

oikeusalan yhteistyötä koskevalla sitoumuksella ministeriön kansainvälistä toimintaa suunnataan kestävyiden ja vastuullisuuden tavoitteiden ja vision toteuttamiseen.

Oikeusministeriön kansainvälistä toimintaa on toteutettu strategisten linjausten mukaisesti. On esimerkiksi lisätty nykyaikaisten teknologioiden ja digitaalisten aineistojen käyttöä ja vähennetty ei-välttämätöntä matkustamista sekä lisätty osallistumista etäyhteyksin.

Oikeusministeriö noudattaa kestävyiden ja vastuullisuuden periaatteita kaikessa EU- ja kansainvälisessä toiminnassaan, ja pyrkii kansainvälisessä yhteistyössään vaikuttamaan erityisesti oikeusvaltioperiaatteen vahvistumiseen sekä tehokkaan ja riippumattoman oikeuslaitoksen kehittämiseen kumppanimaissa.

4.4 Otamme huomioon eri ihmisryhmät oikeushallinnon toiminnassa. Emme jätä ketään jälkeen.

Oikeusministeriön lainsäädäntöhankkeet ovat edistäneet kestävyiden ja vastuullisuuden liittyvien tavoitteiden saavuttamista. Oikeusministeriössä on muun muassa tehty toimia ylivelkaantumisen hillitsemiseksi ja taloudellisissa vaikeuksissa olevien kansalaisten ja yritysten tilanteen helpottamiseksi.

Positiivisesta luottotietorekisteristä annettu laki tuli voimaan elokuussa 2022. Rekisteri otettiin käyttöön kuluttajaluottojen osalta vuoden 2024 huhtikuussa, ja se otetaan luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten ottamien luottojen osalta käyttöön vuonna 2026. Rekisterillä torjutaan ylivelkaantumista luomalla parempi tietopohja sekä luotonantotilanteisiin että rahoitusvakauden ja luottomarkkinoiden seurantaan ja valvontaan. Vuonna 2023 voimaan tulleella ulosottokaaren muutoksella lisättiin ulosottomenettelyssä velallisille annettavia vapaakuukausia ennen kaikkea pienituloisten ulosottovelallisten tilanteen helpottamiseksi. Lisäksi velallisten käteen jäävien tulojen riittävydestä huolehdittiin korottamalla ulosoton suojaosuutta vuoden 2023 ajaksi väliaikaisella lailla. Suojaosuuden korottamista jatkettiin toistaiseksi marraskuussa 2023 hyväksytyllä ulosottokaaren muutoslailla. Kertomusvuonna valmistui lisäksi sosiaaliturvaetuksien ulosmittausta koskeva työryhmän mietintö, jossa ehdotettiin muun muassa tulojen ulosmittauksen laskentasääntöjen uudistamista kokonaisuutena.

Lokakuussa 2023 tuli voimaan kuluttajansuojalain muutos, jolla muun muassa laskettiin kuluttajaluottojen korkokattoa sekä säädettiin eräistä tarkennuksista hyvän luotonantotavan vastaisen markkinoinnin osalta. Niin ikään EU:ssa päästiin keväällä 2023 sopuun uudesta kuluttajaluottodirektiivistä. Oikeusministeriössä perustettiin syksyllä 2023 työryhmä, jonka tehtävänä on valmistella ehdotukset direktiivin täytäntöön panemiseksi vaadittavista säännöksistä.

Kansallisen talousosaamisen strategian toimeenpano aloitettiin helmikuussa 2022 yhteistyössä oikeusministeriön, Suomen Pankin ja alan eri toimijoiden kanssa. Strategian tavoitteena on vahvistaa kansalaisten ymmärrystä talousosaamisen merkityksestä omassa elämässään ja toimia omassa taloudessa eettisesti ja kestäväällä tavalla. Vuoden 2023 aikana laadittiin palvelumuotoilijoiden avustuksella kuvaus talousosaamista edistävän työn nykytilanteesta, tavoitetilasta ja suunnitelma kehittämistyöstä. Verkostotoimijoiden kanssa suunniteltiin yhteistyön toimintamalli, viestintäsuunnitelma ja toimintasuunnitelman tavoitteet. Talousosaamisen toimijaverkostolle pidettiin kaksi verkostotilaisuutta. Kansainvälistä talousosaamisen edistämisen yhteistyötä toteutettiin osallistumalla OECD:n talousopetusverkosto INFE:n ja ECDN:n (European Consumer Debt Network) työpajoihin, kokouksiin ja seminaareihin. ECDN:n kokouksessa välitettiin talous- ja velkaneuvonnan kokemuksia erityisesti niille maille, jotka aloittavat omaa kansalaisneuvontaansa.

Oikeusministeriö voi myöntää valtionavustuksia vuosittain enintään 650 000 euroa talousosaamisen edistämiseen ja tutkimukseen. Vuonna 2023 ensimmäistä kertaa myönnetty avustus jaettiin kahdeksalle hankkeelle. Syksyllä 2023 julkaistiin ministeriön tilaamana selvitys suomalaisten talousosaamisen tasosta osana OECD/INFE:n kansainvälistä tutkimusta. Suomalaisten taloudellisen tietämys ja asenteet olivat hieman kansainvälisen keskiarvon yläpuolella ja taloudellinen käyttäytyminen puolestaan hieman keskiarvon alapuolella. Talousosaamisen tason tarkempaa tarkastelua jatketaan suomalaisten nuorten tilanteen selvityksellä, josta tutkimus julkistetaan alkusyksystä 2024.

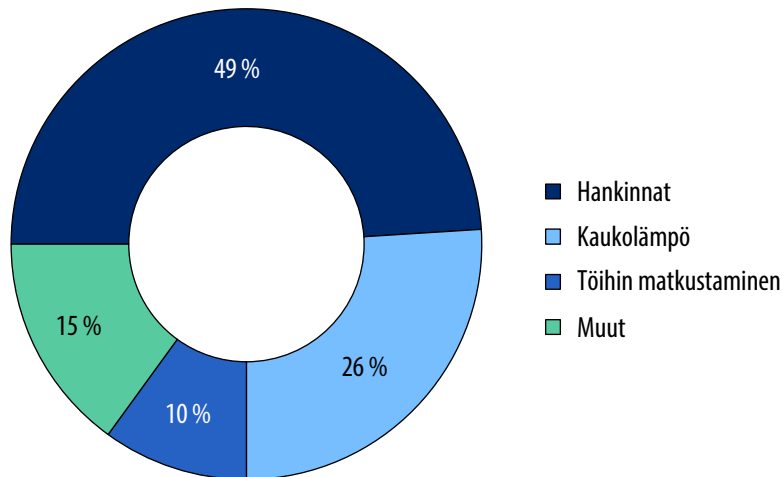
5 Oikeusministeriön jalanjälki eli toiminnan negatiiviset vaikutukset

Toiminnan jalanjälki muodostuu negatiivisista ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista, joita organisaation olemassaolosta ja toiminnasta aiheutuu toimintaympäristöön.

Ekologiset vaikutukset

Oikeusministeriö on asettanut tavoitteeksi hallinnonalansa hiilijalanjäljen vähentämisen vähintään 35 prosenttia vuoteen 2035 mennessä, verrattuna vuoden 2019 tasoon. Hallinnonalan hiilijalanjälki arvioitiin ensimmäistä kertaa vuonna 2020. Kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2019 olivat noin 50 tuhatta tonnia CO₂-ekv (50 000 tCO₂e). Hankinnat (ts. ostetut tuotteet ja palvelut) muodostivat arviolta 49 prosenttia hiilijalanjäljestä. Hankinnoiksi luetaan kaikki viraston ostamat palvelut, tavarat ja hyödykkeet. Muita merkittäviä päästölähteitä olivat kaukolämmön kulutus (26 %) sekä töihin matkustaminen (10 %). Loput päästöt jakautuivat lukuisiin pieniin päästölähteisiin. Oikeusministeriön hallinnonalan päästölähteiden jakautuminen vuonna 2019 on esitetty kuviossa 1.

Päästöt jakautuvat epätasaisesti hallinnonalan yksiköiden välillä. Erot selittyvät pääosin virastojen kokoeroilla, asiakasmäärien eroilla sekä työn luonteeseen liittyvillä eroilla. Oikeusministeriön osuus laajan hallinnonalan hiilijalanjäljestä on pienehkö.

Kuvio 1. Oikeusministeriön hallinnonalan päästölähteet vuonna 2019

Ostetut tuotteet ja palvelut

Oikeusministeriön hankintojen hiilijalanjälki vuonna 2023 oli noin 354 000 CO₂e kg. Valtaosa hankintoihin liittyvästä hiilijalanjäljestä muodostuu asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden, ravitsemuspalveluiden ja muiden palveluiden ostoista. Vuoden 2023 osalta ei vielä ole käytettävissä kattavaa raportointimallia hiilijalanjäljen ja päästöjen laskemisessa. Hankintojen hiilijalanjäljen arviointi pohjautuu Greenhouse Gas (GHG) Protocol -standardiin. Päästöjen laskeminen on tehty kirjanpidon toteutumien pohjalta päästökertoimia käyttäen, jotka perustuvat Suomen ympäristökeskuksen kehittämään laskentamalliin ([Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15/2019](#)). Kirjanpidon toteutumaan pohjautuvat päästöarviot eivät välttämättä vastaa hankintojen todellista hiilijalanjälkeä.

Oikeusministeriön hankintastrategian pohjana on Kansallinen julkisten hankintojen strategia 2020 ([Valtiovarainministeriö 9.9.2020](#)), Valtion hankintatoimen tavoite-arkkitehtuuri ([Valtioneuvoston julkaisu 18/2016](#)) ja Valtioneuvoston hankintaohje 2023 ([Valtioneuvoston julkaisu 2023:33](#)) sekä Julkisten hankintojen käsikirja 2023 ([Valtiovarainministeriön julkaisu 2023:60](#)). Lisäksi valtioneuvoston periaatepäätöksessä julkisten hankintojen strategiasta ([VM/2020/156](#)) mukaisesti ministeriöt ovat sitoutuneet toteuttamaan kansallisen julkisten hankintojen strategian tavoitteet omassa ja hallinnonalsansa toiminnassa. Ekologisen kestävyuden osalta ministeriön hankintojen osalta tavoitteena on edistää vastuullisia ja innovatiivisia hankintoja. Ministeriön hankinnoissa käytetään pääasiassa Hanselin kilpailuttamien toimittajien tarjoamia tavaroita ja palveluja, joissa vastuullisuuskysymykset on otettu huomioon.

Ruoan ilmastovaikutukset huomioidaan järjestettävien tilaisuuksien suunnittelussa. Tarjoiluissa suositaan sesonginmukaista lähiruokaa ja raaka-aineita, jotka ovat paikallisia ja vastuullisesti tuotettuja. Kokouksissa ja tapahtumissa tarjoillaan lähtökohtaisesti kasvis- ja kalaruokaa. Maitotuotteissa suositaan luomu- ja lähituotantoa. Kalavaihtoehtoissa pyritään varmistamaan kotimainen alkuperä. Ruokahävikin vähentämiseksi kaikki tarjoilut suunnitellaan huolella, ettei tule tilattua ylimääräistä.

Virkamatkustaminen ja töihin matkustaminen

Oikeusministeriön virkamatkustamisessa noudatetaan muun muassa valtion matkustusstrategiaa ([Valtiovarainministeriön julkaisu 2021:15](#)), valtion matkustussääntöä ([Valtiovarainministeriön julkaisu 2023:90](#)) sekä valtioneuvoston matkustusohjetta ([Valtioneuvoston julkaisu 2022:15](#)). Matkustuksessa huomioidaan lisäksi oikeusministeriön kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus matkustuksen vähentämisestä. Valtion matkustusstrategialla tavoitellaan matkustamisen korvaamista ja vähentämistä erityisesti etäyhteyksiä hyödyntämällä. Näin toimien vähennetään ympäristökuormitusta ja saavutetaan kustannussäästöjä. Matkustusstrategia ohjaa matkustustarpeen arviointiin, jonka perusteella osallistuminen tapahtuu joko etäyhteyksin tai osallistumalla fyysisesti.

Oikeusministeriön kestävät ja vastuulliset matkustus-, tapahtuma- ja kokouskäytännöt valmisteltiin ja otettiin käyttöön vuonna 2022. Ympäristövastuullisuutta lisätään ensisijaisesti matkustusmääriä vähentämällä. Mikäli virkamatka päätetään toteuttaa, ympäristövastuullisuus huomioidaan matkustustavan valinnassa, esimerkiksi julkista liikennettä suosimalla. Lentomatkustamista vähennetään erityisesti sellaisilla alle 500 kilometrin etäisyyksillä, joilla lentomatka on korvattavissa ajallisesti kohtuullisin juna-, laiva- tai bussiyhteyksin. Lisäksi päivitetty matkustusohje tunnistaa virkamatkojen yhdistämisen mahdollisuuden. Mikäli yhdistäminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista, se voi mahdollistaa sekä kustannussäästöt että työ- ja vapaa-ajan säästöt sekä vähentää ympäristökuormitusta. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kahden peräkkäisen virkamatkan yhdistämistä siten, ettei välissä matkusteta edestakaisin esimerkiksi lentämällä. Oikeusministeriön virkamatkustus vuosina 2022 ja 2023 on esitetty taulukossa 1. Covid-19-pandemia vaikutti vielä virkamatkustusta vähentäen erityisesti alkuvuonna 2022.

Tiedolla johtamisen näkökulmasta ministeriössä Power BI -raportit tuovat ajantasaisen tilastotiedon johdon ja muun henkilöstön käyttöön. Matkustus oikeusministeriössä -raportti sisältää ministeriön virkamatkustuksen matkamäärät, -kohteet ja summat. Raportointia on tarkoitus kehittää sisältämään myös virkamatkustuksen päästöt.

Taulukko 1. Oikeusministeriön virkamatkustus vuosina 2022 ja 2023

Matkustus- tapa	Matkojen määrä 2022	Matkojen määrä 2023	Kilometrit 2022	Kilometrit 2023	CO2e kg 2022	CO2e kg 2023
Lentokone	569	760	1 227 347	1 370 582	120 172	118 318
Juna	61	86	22 108	36 434	785	1 293
Yhteensä	630	846	1 249 454	1 407 016	120 956	119 611

Digitaalista työskentelyä jatkettiin myös vuonna 2023. Oikeusministeriö pyrkii hyödyntämään etäyhteyksiä aina, kun se on mahdollista. Etäkokoustaminen ja hybriditilaisuudet ovat osa kestäviä kokouskäytäntöjä. Mikäli henkilö osallistuu vain yhden tai muutaman asiakohdan käsittelyyn, suositaan hybridikokouksissa etäosallistamista, jos kokouksen järjestäjä pitää sitä järkevänä. Oikeusministeriön hallinnonalan sisäisissä kokouksissa suositaan hybridimallia, jotta vähennetään matkustusta.

Kiinteistöt

Oikeusministeriö toimii valtion omistamassa kiinteistössä. Osana Suomen hiilineutraalisuustavoitetta vuoteen 2035 mennessä Senaatti-kiinteistöt toteuttaa suunnitellut hiilineutraalisuustoimenpiteet valtion omistamissa kiinteistöissä. Senaatti laatii suunnitelmat valtion toimitilojen muuttamisesta hiilineutraaleiksi. Oikeusministeriön toimitilojen jalanjäljestä pystytään raportoimaan nykyistä tarkemmin, kun valtion yhteinen hiilijalanjäljen arviointimalli valmistuu.

Sosiaaliset vaikutukset

Yhdenvertaisuuslainsäädännön valmistelu ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluvat oikeusministeriön tehtäviin. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaan viranomaisilla, koulutuksen järjestäjillä, varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja palveluntuottajilla sekä ja työnantajilla on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuden edistämisen keskeisin väline on yhdenvertaisuussuunnittelu. Yhdenvertaisuussuunnittelu tarkoittaa sitä, että organisaatio arvioi ja kehittää toimintaansa suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta. Oikeusministeriö kehittää yhdenvertaisuussuunnittelun ja yhdenvertaisuuden arvioinnin ohjeita ja menetelmiä, ylläpitää syrjinnän

seurantajärjestelmää sekä koordinoi kansallisia syrjinnän vastaisia hankkeita. Oikeusministeriön ylläpitämä verkkosivu ([Yhdenvertaisuus.fi](https://www.yhdenvertaisuus.fi)) tarjoaa käytännön työkaluja ja materiaaleja yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Taloudelliset vaikutukset

Oikeusministeriö edistää kestävyyttä ja vastuullisuutta osana ydintoimintaansa ja strategiaansa. Kestävyys- ja vastuullisuusasioihin liittyvä budjetointi tehdään osana oikeusministeriön pääluokkaa, luku ja momenttikohtaista budjetointia. Oikeusministeriöllä ei ole erillistä vastuullisuusbudjettia, ja rakenne noudattaa yleistä budjettirakennetta.

6 Kuvaus raportin laadintatavasta

Vastuullisuusraportissa raportoitavat kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet perustuvat oikeusministeriön kestävä kehityksen visioon, josta ministeriön osastopäällikkökokous päätti loppuvuodesta 2020. Vastuullisuusraportti on valmisteltu Valtiokonttorin Vastuullisuusraportointi valtionhallinnossa -ohjeeseen (VK/69429/00.00.00.01/2021) pohjautuen osana ministeriön kestävyys- ja vastuullisuustyötä. Myös ministeriön osastot ja esikunta ovat osallistuneet raportin laadintaan. Vastuullisuusraportti hyväksyttiin ministeriön osastopäällikkökokouksessa 16.4.2024.

LÄHTEET

- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta ([HE 100/2023 vp](#))
- Julkisten hankintojen ja kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjälki ja luonnonvarojen käyttö. [Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15/2019](#)
- Julkisten hankintojen käsikirja 2023. [Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:60](#)
- Kansallinen julkisten hankintojen strategia 2020. [Valtiovarainministeriö 9.9.2020](#)
- Kansalliskielistrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös.
[Valtioneuvoston julkaisuja 2021:87](#)
- Kohti laadukasta lainvalmistelua: Lainvalmisteluprosessin laatuindikaattorit.
[Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:13](#)
- Mahdollisuudet Suomelle: Kansliapäälliköiden viestit hallituksenvaihdokseen.
[Valtioneuvoston julkaisuja 2023:4](#)
- Ministeriöiden tulevaisuuskatsaus 2022. Yhteiskunnan tila ja päätöksiä vaativat kysymykset. [Valtioneuvoston julkaisuja 2022:58](#)
- Oikeusministeriön virkapuheenvuoro. Arjen oikeusvaltio.
[Oikeusministeriö 24.3.2023](#)
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. [Oikeusministeriön julkaisuja 2021:3](#)
- Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023.
[Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58](#)
- Valtioneuvoston hankintaohje 2023. [Valtioneuvoston julkaisuja 2023:33](#)
- Valtioneuvoston matkustusohje (VN/2098/2022-VNK-14).
[Valtioneuvoston julkaisuja 2022:15](#)
- Valtioneuvoston periaatepäätös kansallisesta julkisten hankintojen strategiasta.
[Valtioneuvoston periaatepäätös VM/2020/156](#)
- Valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2020–2023:
Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen seurannan kehittäminen.
[Valtioneuvoston julkaisuja 2021:59](#)
- Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta. [Valtioneuvoston julkaisuja 2022:67](#)
- Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa. [Valtioneuvosto 2023](#)
- Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa: Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. [Valtioneuvoston julkaisuja 2023:1](#)
- Valtioneuvoston yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista.
[Valtioneuvoston julkaisuja 2023:50](#)

Valtion hankintatoimen tavoitearkkitehtuuri.

[Valtiovarainministeriön julkaisu 18/2016](#)

Valtion matkustusstrategia: Harkittua matkustamista kestävästi ja turvallisesti.

[Valtiovarainministeriön julkaisu 2021:15](#)

Valtion matkustussääntö. [Valtiovarainministeriön julkaisu 2023:90](#)

Valtiokonttorin ohje vastuullisuusraportoinnista valtiohallinnossa

[\(VK/69429/00.00.00.01/2021\)](#)

Yhdenvertainen Suomi: Valtioneuvoston toimintaohjelma rasismien torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. [Oikeusministeriön julkaisu, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:34](#)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-208X (PDF)
ISBN 978-952-400-914-0 (PDF)